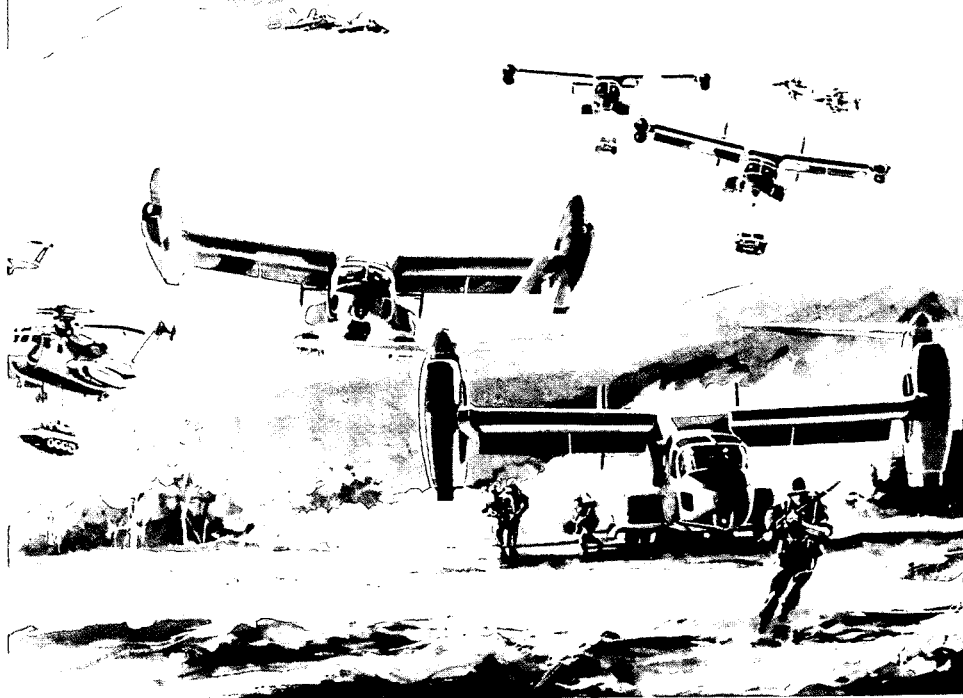

מי ינצח בשדה הקרב העתידי?

שדה הקרב העתידי אינו מונופול של שום קצין או פרשן צבאי. אף אחד מאלה עדיין לא השתתף בו, והתחזיות באשר לאופיו, למיקומו ולכלי הנשק שיופעלו בו אינן רלוונטיות כיום. אולם קציני צה"ל הדנים בו חייבים לפתח כלי חשיבה שלפיהם צה"ל חייב לנצח באותו שדה קרב בכל מקרה ובכל מצב ולא לרמוז אפילו כי "כלל לא ברור איזה צד ינצח בו" – כדברי אל"ם דורון מינרט במאמרו "משריון למיכון אווירי" (מערכות 370, אפריל 2000)

אנשי צוות. ניתן להטיס אותו, ניתן להעביר אותו במשאית רגילה של 4 טונות, והעיקר: טובים סיכוויי לנצח ולהכריע את האויב שמצויד בכלי נשק עכשוויים. הטיפול ברעיון שלי הועבר לבסוף אל קצין חימוש ראשי ואל מפקדת המפח"ש, ואלה גרסו כי צה"ל אינו מוותר בינתיים על הטנק המערכה ככלי הנשק העיקרי בשדה הקרב העתידי. רק קצין אחד בדרגת סגן-אלוף הסכים איתי כי הרעיון הוא טוב, "אבל אין כסף... וכל עוד טליק עושה את הימרכבה, הוא לא ייתן יד לפיתוח

את תפקידו של הטנק ושל מסוק הקרב יחדיו, ומטרתו העיקרית היא לחסל את האויב ולנצח בשדה הקרב העתידי. הומונטי למפא"ת במשרד הביטחון, ישבתי עם קצינים בכירים והסברתי להם כי ה"טנקמוס" הוא נשק טוב יותר מכל נשק קונוונציונלי קיים או עתידי, שכן הוא זעיר, זריז, בעל עבירות גבוהה, וכמעט לא ניתן לפגוע בו. כוח האש שלו עדיף על זה של הטנק, ואם הוא בכל זאת נפגע, הרי לכל היותר ייפגע לוחם אחד, בעוד שבטנק רגיל עלולים להיפגע שלושה-ארבעה

אלי מיזליש

מבוא

לפני כ-10 שנים הגשתי לראשי מפא"ת דאז רעיון לבניית ה"טנקמוס" – כלי נשק קרקעי, שצורתו כשל טנק זעיר עם איש צוות אחד (ולא צריח וללא תותח) וחימושו אווירי: טילים ורקטות על כנפיים בצידי הכלי. מכאן גם שמו של הכלי, שהוא שילוב של שתי הפונקציות: טנק ומטוס. כלי נשק זעיר זה אמור, לדעתי, למלא

עורך כתב העת "ח"ב", חבר וכתב בכיר במערכת "הירדן"

משהו שישלך את פרי יצירתו – ואפילו דבר זה יותר טוב מה'מרכבה'... לדעתו, הפיתוח של דגם ניסיוני של ה'טנקמוס' יעלה 50 מיליון דולר.

הפגישות מתועדות, ויש סיכומים בכתב. לצער, עיני כלות מראות איך ממשיכים קצינים בכירים לשוטט באפלה ועטים כל פעם על דגם זה או אחר של ה'אפאצ'י' או של מסוק קרב אחר כדי להעניק לו בכורה בפתרונה של אחת הבעיות הקשות שבה ניתקל בשדה הקרב העתידי: הסכנה הנשקפת לשריון שלנו משפע של נשק נ"ט זול, שיימצא בידי הערבים.

הפעם נכשל לדעתי אלי'ס מינרט, וכדי לפתוח את הנושא לוויכוח לגיטימי כתבתי את מאמר התגובה שלי. אין לי ספק כי ביצוע הצעתי מחייב שינוי דרסטי בכל מערכות החשיבה הצה"ליות ביחס לתורות הלחימה, להתמודדות עם תקציבים ולהתייחסות לתפיסות שונות. אבל כדי לנצח בשדה הקרב העתידי גם כלי הנשק חייבים להיות עתידיים. מאמרי יבהיר ויפרט את הליקויים שבהצעת אלי'ס מינרט וייתן תשובה מדודה לכל שאלה.

מי יפתח במלחמה?

מאמרו של אלי'ס דורון מינרט "משריון למיכון אווירי" דן בהצעה להקים עוצבות של מסוקי תקיפה. בסיכום מאמרו הוא מציע "לפרק דיוויזיה משורינית תמורת כל חטיבה ממוכנת באוויר", כלומר לגרוע ממערך התקיפה הצה"לי כמה עוצבות שריון ובמקומן להקים מערך תקיפה אווירי המבוסס על מסוקים. מסקנותיו באות לאחר דיון ארוך וממצה המעלה כמה סיבות להצעתו:

1. שדה הקרב העתידי יהיה פונקציה של מהלך התקפי ערבי, ובלשונו: "התסריט שלקראתו צריכה ישראל להיערך הוא של מעבר מפתיע של אחד או יותר מהצבאות הערביים ממצב של שלום חוזי למצב של מלחמה". במקומות נוספים מקבל הכותב את ההנחה כי הערבים הם אלה שיפתחו במלחמה (ממצב של שלום), וכאשר יתקיפו, הם יעשו זאת לאחר מוכנות אסטרטגית שתפתיע את צה"ל על העורף ינחתו מטחי טק"קים,

ולעבר הגבולות יזרמו כוחות גדולים של שריון ושל רגלים. כל אלה ביחד יחוללו מציאת קשה: "המלחמה שתפתח תהיה קשה ועקובה מדם, בעורף הישראלי יישמעו קולות להשגתה של הפסקת אש – גם בתנאים הקשים שנוצרו – ובלבד שיופסק ההרג של חיילים ישראלים. כלל לא ברור איזה צד ינצח במלחמה כזאת".

אחת הבעיות הקשות שבה

ניתקל בשדה הקרב העתידי:

הסכנה הנשקפת לשריון שלנו

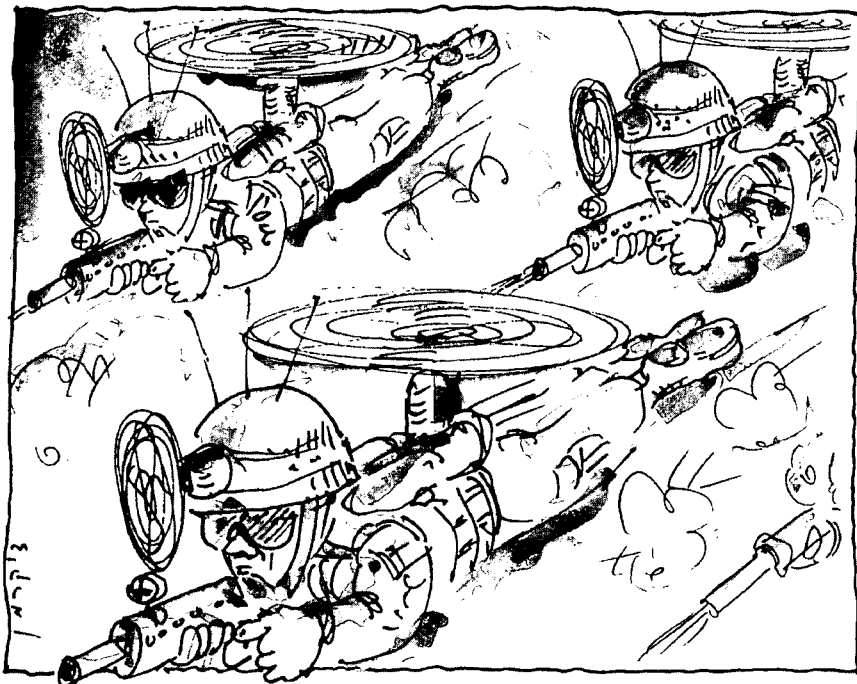
משפע של נשק נ"ט זול,

שימצא בידי הערבים

2. עוצבות המסוקים יוכלו להשיב מלחמה שעה עלידי העברת המלחמה אל "עומק המדינה היריבה. עוצבות ממוכנות אוויר, אם יוקמו... ינועו לכיבוש שטחי מפתח בעומק שטח האויב... הכוחות הממוכנים יחברו לכוחות המונחתים... התמרון העמוק שהן יבצעו – אם יופעלו נכון – יאפשר הכרעה... כך שגם אם לא יהיה הסכם הפרדת כוחות ברמת הגולן, עדיין תהיה לעוצבות האוויר חשיבות מכרעת".

דורון מינרט מנתח בהקפדה ובעקביות את הצורך לזנוח במערך ההתקפי אלמנטים פרימיטיביים כמו טנקים מגושמים ולהכניס במקומם מסוקי תקיפה מודרניים – וכל זה לאחר שהעורף ובסיסים אסטרטגיים יושבתו בעקבות פגיעות טק"ק. למרות זאת – גורס אלי'ס מינרט – נוכל עדיין לנצל את היתרון הטכנולוגי שלנו ולהגיב, אם כי "כלל לא בטוח איזה צד ינצח במלחמה כזאת", כלומר, אפילו אם צה"ל יקבל את הצעתו, אין זה מבטיח ניצחון ברור של צה"ל בשדה הקרב העתידי. שלוש מכשלות עיקריות מניח לפתחנו דורון מינרט:

1. שאין ביטחון שצה"ל ינצח בשדה הקרב העתידי, אפילו אם יצויד במה שהוא מכנה "מיכון אווירי", כלומר חטיבות של מסוקי תקיפה.
2. הוא לא שם לו למטרה לתת לצה"ל כלי נשק שאיתו חייב צה"ל לנצח באופן ברור. שאם לא כן, לשם מה כל המהפך?
3. מאין הביטחון שהצבא הערבי הוא זה שיתקוף ממצב שלום? האם אין שום סיכוי שהתוקף יהיה צה"ל כמו בששת הימים, בקדש או בלבנון? אלי'ס מינרט מציג תמונה חד-ממדית, כי הוא אינו מעלה כלל על דעתו כי אנו נתקיף ראשונה.

הרמיזות שדורון מינרט מרמז הן כי סוריה היא זו שתתקוף מרמת-הגולן, לאחר שזו תוחזר לה, וכי בו בזמן עלולה ישראל להיות מותקפת גם מירדן ומסיני. במצב קטסטרופלי שכזה, שבו צבאות ירדן-פלשתינ ממוזרח, סוריה מצפון ומצרים ממדרום יעוטו עלינו עם טק"ק, עם מיליון חיילים ועם אלפי טנקים, אז מה התועלת בשתיים-שלוש חטיבות מסוקים? הרי אפילו 10 חטיבות מסוקים לא יועילו, אם לא נשמיד על הקרקע את הצבאות הערביים בשלוש-ארבע מדינות לפני שהם מתחילים לנוע לגבול ישראל.

מי יחליט על מיקומו של שדה הקרב העתידי?

לכן דרושים חשיבה מהפכנית וקונספט חדש לגבי קיומו של שדה הקרב העתידי. גם כאן יכול המהלך להתבצע בשלוש דרכים:

1. התסריט לגבי תחילתו של שדה הקרב העתידי צריך להיות מופקד אך ורק בידיים של צה"ל. רק צה"ל יקבע מתי והיכן תתחיל המלחמה ולא יקבל כמונן מאליו שהאויב הוא שיפתח במלחמה, שהוא יכתוב את תנאי השטח, ושהוא יחליט על סוגי הנשק וכו'. לכן שדה הקרב העתידי יתנהל אך ורק מתי שצה"ל ייתן את האות, ולכן רק צה"ל הוא שיפתי, והוא שיכניס לשדה הקרב העתידי את הנשק הרצוי לו.

2. נשק התקיפה שיחצה את הגבול או יונחת על-ידי מטוסי תובלה ומסוקים יהיה הטנקמוס לביצוע היעד האסטרטגי לאותה שעה.

3. מטרת המלחמה בשדה הקרב העתידי תהיה חיסול צבאות האויב והשגת ניצחון חד-משמעי.

אלה הן שלוש הדרכים שצה"ל חייב ללכת בהן כדי לא להיקלע למצבים נואשים, שבהם לא ברור "איזה צד ינצח" כדברי אליים מינרט. אלה הם דברים מהחמורים ביותר שקצין בכיר בצה"ל פירסם אי פעם בכתב עת רשמי של משרד הביטחון. כדי שיהיה ברור: אין לי כל התנגדות שצה"ל יצטייד במאות מסוקים מהמשוובחים ביותר שניתן להשיג. אדרבא,

בשדה הקרב העתידי יהיה צורך בשפע מסוקים מכל סוג. אין לי כל התנגדות שצה"ל ינווט את צי הטנקים שלו אל שדה הקרב העתידי, אבל בהתאם לתנאי הקרב שהטנקמוס יכתוב. צה"ל יהיה חייב להצטייד באלפי טנקמוסים, שיפרצו ראשונים וינחיתו את מהלומת הקרב הראשונה באותו "שדה קרב עתידי" כדי לנצח באותה מלחמה.

את שלוש המכשלות של דורון מינרט – שנעשה שלום עם סוריה, ואז נמתין למתקפת פתע אכזרית, ולשם כך נרכוש כמה חטיבות של מסוקים, וגם אז, לאחר שנסבול אבדות כבדות בעורף ובחזית

שדה הקרב העתידי יהיה גם שדה

הקרב האחרון שישראל תשתתף

בו במאה הזאת. לאחר אותה מלחמה

לא ניתן יהיה להעלות על הדעת

מלחמה נוספת בין ישראל לערבים,

כשם שלא ניתן להעלות על הדעת

מלחמה נוספת בין אנגליה לגרמניה

"לא בטוח איזה צד ינצח" – יש לעצור כאן ולעקור משורש את בסיס החשיבה של קצינים בכירים, שלא ברור "איזה צד ינצח". קצין בכיר חייב לרכוש את הקונספט שצה"ל חייב לנצח בכל תנאי, ולשם כך עליו להיות מצויד בכלי הנשק הטובים ביותר, ואפילו טובים יותר מהמסוקים המשוכללים ביותר. והחשוב מכול: בשדה הקרב העתידי רק צה"ל יכתוב את הקצב בכך שהוא יזום את הצעד הראשון. שום ויתור אינו בא בחשבון כדי לנצח וכדי להכתיב תנאי שלום. הרי זה בלתי אפשרי שאחרי עוד מלחמה (באותו שדה קרב עתידי) יפרסם עוד קצין בכיר מאמר שעל צה"ל לרכוש נשק זה או אחר כדי לא לנצח באופן ברור.

קונספט זה חייב להשתרש לא רק אצל כותבי מאמרים, אלא בדרגים הקובעים את המדיניות – הן המטכ"לית והן האזרחית. כי שדה הקרב העתידי אינו איזה עוד "מבצע", אפילו לא מבצע שלום

הגליל או כראמה. שדה הקרב העתידי יהיה גם שדה הקרב האחרון שישראל תשתתף בו במאה הזאת. לאחר אותה מלחמה לא ניתן יהיה להעלות על הדעת מלחמה נוספת בין ישראל לערבים, כשם שלא ניתן להעלות על הדעת מלחמה נוספת בין אנגליה לגרמניה. גרמניה הובסה סופית, כי היא הוכנעה ללא תנאי. גרמניה נכבשה פיזית בתנאי השטח והנשק של אמצע המאה ה-20. במאה הנוכחית ישרו אפקטים סביבתיים שלא היו קיימים במאה שעברה. לישראל תהיה עליונות בלתי מעורערת בנושאים המובילים של השליטה הטכנולוגית. ארצות ערב, שיעשו צעד מאיים ויכניסו את ישראל למצב בלתי אפשרי מבחינתה, יצטרכו לדעת כי ישראל תפלוש לשטחיהם ו"תורץ" על אדמתם עד לחיסול צבאותיהן.

הנפילה של דורון מינרט לתוך הדשדוש הרעוע בתוככי קונספטים בלתי עמידים לתנאי השטח נובעת מ"אחיזה בקרנות המזבח" – פגם שדורון מינרט מייחס לעמיתיו בצבא כשהוא כותב על "הכיתות שמאפיינת את צה"ל, שמסגרתה שומר כל חיל על 'האחוזה שלו'. כלומר, יהיה מה שיהיה, ואפילו שהצבא יסבול, אני – למשל, חיל אוויר – רוצה עוד 200 מטוסי "אף-16", ולא אכפת לי שחיל היבשה, שזקוק באופן דחוף ל-220 טנקים נוספים, לא יקבל אפילו טנק אחד נוסף, או כפי שמינרט כותב בסיכום מאמרו על מה חושבים ב"מכון וושינגטון": "צה"ל מאופיין כצבא חדשני ומודרני מצד אחד, אך גם כצבא שמתנגד לשינויים ודוחה חשיבה דוקטרינרית".

סיכום

אליים מינרט – למרות מאמציו לזעזע את יסודות החשיבה בצה"ל ולהביא לידי שינוי דרמטי במערך הכוחות שלו לקראת "שדה הקרב העתידי" בהמליצו לזרוק את מחצית חיל השריון ובמקומו להכניס "חטיבות" מיכון אוויר, שתוכלנה ביתר יעילות להתמודד עם התקפת פתע של מדינה ערבית אחת או יותר – לא הבין כי שדה הקרב העתידי יהיה הקרב האחרון של מדינת ישראל במאה ה-21. משום כך

מטוס "הארייר" של חיל הנחתים האמריקני בעת אימונים. יכולתו של המטוס להמריא ולנחות אנכית הופכת אותו לבלתי תלוי בשדות תעופה וזמין לפעילות מסייעת מתמשכת כצמוד לכוחות היבשה

לא יכולה ישראל לתת שום הנחה לשום גורם – לא בשלב של סיום הקרב או המלחמה ולא בתוצאה הפוליטית. משום כך כל תוכנית לשיתוף צה"ל בשדה הקרב העתידי תהיה תוכנית שתכלול את המטרות הבאות:

1. לנצח את האויב בשדה הקרב עד להכנעתו ללא תנאי.
2. לייצר את הטנקמוס ככלי נשק עתידי שינצח בקרב זה.
3. לשלול כל אפשרות מהמדינות הערביות שישתתפו בקרב זה לשוב ולהקים צבא.

עבור תקרית או מלחמה מקומית, פעולת תגמול או כל פעולה צה"לית שלא במסגרת "שדה הקרב העתידי" אין צורך בשום שינוי בסיסי של צה"ל, וקצב השינויים עם הפיתוח המתמשך מהווה מענה הולם

לאתגרים שמדינות ערב מציבות בפנינו. אולם "שדה הקרב העתידי" אינו סתם סיפורים של מדע בדיוני, ולאפשרות שניאלץ להתמודד בו יש אכן בסיס מוצק. לכן דווקא משום כך על צה"ל להתנער מכל אמירות קודמות, לצפות קדימה לאפשרות זו ולהכין את עצמו לקראת אותו שדה קרב עתידי.

לכן ראוי כי כל קצין בכיר ינער את האבק מעל עלי התאנה שעל כתפיו ויחדיר למוחו את קונספט הניצחון.

שדה הקרב העתידי אינו מונופול של שום קצין או פרשן צבאי. אף אחד מאלה לא השתתף בו, אבל חשיבה מערכתית מלאה מסוגלת להכתיב תנאים לקיומו או לאי-קיומו. למשל, אם ארה"ב תהיה מעורבת באיזשהו שדה קרב עתידי באסיה, כאשר האויב של ארה"ב יפעיל נשק

שארה"ב לא תרצה להשתמש בו, למשל נשק גרעיני טקטי, לא יעזור לנשיא ארה"ב שום דבר, וארה"ב פשוט לא תהיה באותו שדה קרב. לכן כל המסוקים שהוכנו לקראת מערכה זו יושבתו. ישראל אולי לא תכניס נשק גרעיני טקטי לשדה הקרב העתידי במזרח התיכון, אבל הצטיידות של ישראל באלפי טנקמוסים עשויה להיות מבחינת צבאות ערב סיבה טובה לשבת בשקט. ואם למרות הכול תהיה תזווה כלשהי, שתצביע על הכנות ליום כיפור מסי' 2, או אם תקום בישראל מערכת פוליטית שתשבור את הכלים ששררו במאה ה-20 ותפעל במהלכים מהפכניים ובלתי מוכרים לילידי המאה ה-20 – או אז יהיה לצה"ל הכלי המתאים.

